

Bezprostřední (danost)

Celá anglo-saská myšlenková tradice staví na předpokladu tzv. bezprostřední zkušenosti“ (immediate experience). Pod jejím vlivem však docházelo také k některým proměnám kontinentální tradice karteziánského racionalismu. Protože však slovo „zkušenost“ odkazovalo na prostředí příliš ‚subjektivní‘, začalo se užívat slova „danost“ na místě oné „zkušenosti“. Nicméně koncept „bezprostřednosti“ zůstával zachován. První větší práce Bergsonova nese podtitul „Essai sur les données immédiates de la conscience“; a s „bezprostředností“ pracuje také Husserl, který chce vycházet s tzv. „přirozeného světa“ (Naturwelt, později Lebenswelt, Patočka překládá „světa našeho života“), který nám je údajně „bezprostředně dán“. Ve „skutečnosti“ nám nic bezprostředně „dáno“ není, tj. tak, že bychom na tom neměli vůbec žádný podíl. Takže všechno, co je nám nějak „dáno“, je už nutně zprostředkováno, a to nejen naší reaktivitou (široce vzatou), ale především tím, jak „to“ ve svém vědomí resp. svém vědomím (ve svém myšlení resp. svém myšlení) dotváříme a vlastně vůbec spoluustavujeme. Ostatně: oč méně „bezprostřední“ je sama „věc“ (ukazující se skutečnost) než tzv. jev (fenomén)? Každá „pravá věc“ je „pravou událostí“, a ta se děje i ukazuje i bez nás, a to ve svých aktuálně přítomných podobách, tedy nikdy „celá“. Máme-li se k ní svém vědomím (a myšlením) vztáhnout jako k takové, tj. k ní „celé“, musíme ji mýnit, myslet jako celou – a to možná jen tak že její „jev“ spoluustavíme, tedy že se jeho ustavení podílíme svými aktivitami. Věci se nám „dávají“ jen tak, že se prezentně ukazují; a my tyto jejich vždy aktuální „úrazy“ (ukázání se) můžeme – a vlastně musíme – nějak vědomím a myšlenkově zpracovat v to, čemu pak říkáme fenomén či jev.

(Písek, 130503-2.)